

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN CİNSEL SAĞLIĞA YÖNELİK TUTUMLARININ BELİRLENMESİ: HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİ ÖRNEĞİ

DETERMINING UNIVERSITY STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS SEXUAL HEALTH: THE CASE OF NURSING STUDENTS

Papatya KARAKURT¹, Sevinç KÖSE TUNCER¹

¹Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Erzincan, Türkiye

ÖZET

Cinsel sağlık, cinselliğin fiziksel, duygusal, entelektüel ve sosyal yönlerinin kişiliği, iletişimi ve aşkı zenginleştirici etkilerinin bileşiminden oluşur. Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin üreme sağlığı ve cinsel sağlığa yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Tanımlayıcı tipteki araştırmanın evrenini bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde 2021-2022 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören toplam 459 öğrenci oluşturmuştur. Evrenden örneklem seçimine gidilmemiş olup ulaşılabilen 340 öğrenci ile araştırma tamamlanmıştır. Verilerin toplanmasında "Bilgi Formu" ve öğrencilerin cinsel sağlığa yönelik tutumlarını belirlemek için "Hemşirelik ve Ebelik Öğrencilerinin Cinsel Sağlığa Yönelik Tutumları Ölçeği" kullanılmıştır. Veriler normal dağılım göstermediğinden verilerin analizinde sayılar, yüzdelikler, ortalama, standart sapma, Mann Whitney U ve Kruskall Wallis Analizi kullanılmıştır. Öğrencilerin %66,2'sinin cinsel sağlıkla ilgili eğitim almadığı, cinsel sağlıkla ilgili bilgilere %91,8'inin internet, %41,8'inin arkadaş ve %40,6'sının ise sağlık personeli aracılığıyla ulaştığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin yaşadıkları yere göre cinsel sağlığa yönelik tutumları ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin cinsel sağlığa yönelik tutumları ölçeği ortalamasının ise 46,28±8,60 olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada öğrencilerin yarısından çoğunun cinsel sağlıkla ilgili eğitim almadığı, cinsel sağlığa yönelik bilgilere tamamına yakınının internet aracılığıyla ulaştığı ve cinsel sağlığa yönelik tutumlarının orta düzeyin üzerinde olduğu saptanmıştır.

Anahtar sözcükler: Cinsel Sağlık, Hemşirelik, Öğrenci, Tutum.

ABSTRACT

Sexual health is a combination of the physical, emotional, intellectual and social aspects of sexuality that enhance personality, communication and love. This study was conducted to determine the attitudes of nursing students towards reproductive health and sexual health. The population of this descriptive study consisted of a total of 459 students studying in the Nursing Department of the Faculty of Health Sciences of a university in the academic year of 2021-2022. Sample selection was not made from the population and the study was completed with 340 students who could be reached. In the data collection, the "Information Form" and the "Scale of Attitudes of Nursing and Midwifery Students towards Sexual Health" to determine the attitudes of the students towards sexual health were used. Numbers, percentages, mean, standard deviation, Mann Whitney U test and Kruskal Wallis Analysis were used in the data analysis. It was found that 66.2% of the students did not receive any training on sexual health, 91.8% of the students accessed information about sexual health through the internet, 41.8% from friends and 40.6% from healthcare personnel. There was a statistically significant difference between the students' mean scores of attitudes towards sexual health scale according to the place where they spent most of their lives. The students' mean score of attitudes towards sexual health scale was 46.28±8.60. In this study, it was determined that more than half of the students did not receive training on sexual health, almost all of them accessed information about sexual health via the Internet, and their attitudes towards sexual health were above the medium level.

Key words: Attitudes, Nursing, Sexual Health, Student.

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Papatya KARAKURT, Prof.Dr., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Erzincan, Türkiye E-mail: pkarakurt@erzincan.edu.tr

Bu makaleye atıf yapmak için / Cite this article: Karakurt P, Köse Tuncer S. (2022). Üniversite Öğrencilerinin Cinsel Sağlığa Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi: Hemşirelik Öğrencileri Örneği. *Gevher Nesibe Journal of Medical & Health Sciences*, 7(20), 131-139. <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7133596>

GİRİŞ

Cinsel sağlık kişisel sağlık ve sağlıklı yaşamın olumlu ve önemli bir parçasıdır (Çayır ve Kızılkaya Beji, 2015). Cinsellik; cinsiyet, cinsel kimlik, toplumsal cinsiyet ve rolleri, cinsel yönelim, erotizm, sevgi ve üremeyi kapsayan bireyin temel bir boyutudur. Cinsellik biyolojik, psikolojik, sosyoekonomik, politik, kültürel, geleneksel, hukuk, etik ve dini faktörlerin karşılıklı etkileşiminin bir sonucu olarak yaşanmaktadır (Çayır ve Kızılkaya Beji, 2015; Kumcağız, 2020; Akın ve ark., 2009). Cinsel sağlık Dünya Sağlık Örgütü tarafından şöyle tanımlanmıştır: Cinsel sağlık, cinselliğin fiziksel, duygusal, entelektüel ve sosyal yönlerinin kişiliği, iletişimi ve aşkı zenginleştirici etkilerinin bileşiminden oluşur (Akın ve ark., 2009; Taşkın, 2019). Bu nedenle cinsel sağlık; üreme ve cinsel fonksiyonları etkileyen hastalık ve sakatlıkların; cinsel tepkileri bastıran ve kadın erkek ilişkilerini olumsuz etkileyen korku, utanç, suçluluk ve yanlış inançların olmaması ve sosyal/kişisel ahlak ve haklarla uyumlu olarak üreme ve cinsel davranışlardan hoşnut olma kapasitesi olarak yorumlanmaktadır (Taşkın, 2019). Herkesin cinsel bilgilere ulaşma ve cinsel ilişkiyi zevk için ya da dölleme amacıyla yapma hakkı vardır (Akın ve ark., 2009). Cinsel sağlık, cinsellik ve cinsel ilişkilere yönelik hem olumlu ve saygılı bir yaklaşım, hem de zorlama, ayrımcılık ve şiddetten arınmış keyifli ve güvenli cinsel deneyimlere sahip olmayı da gerektirir (Çayır ve Kızılkaya Beji, 2015).

Cinsellik, çoğu birey için yaşam boyu ilgi odağı olduğu halde, üzerinde konuşulması büyük ölçüde yasaklanmış (tabu) bir konudur. Bu nedenle hizmet alanlar, cinsel deneyimlerini ya da düşüncelerini açıklamak için kullanabilecekleri sözcüklerin “ayıp” olacağını düşünürler. Sağlık personeliyle serbestçe konuşmaktan çekinir, kendileriyle ilgili olumsuz yargılarda bulunulacağından korkarlar. Sağlık personeli daha saygın olacağını ve utangaçlık yaratmayacağını düşünerek cinsellikle ilgili tıbbi terimleri kullanır. Ne var ki hizmet alanların çoğu bu terimleri bilmez (Akın ve ark., 2009). Yine bunun yanında ülkemizde kurumsallaşmış yapıda cinsel sağlık eğitiminin bulunmaması önemli bir sorundur. Örgün eğitim kapsamında, cinsel sağlık eğitiminin yeterince verilmemesi sonucunda, öğrencilerin cinsel sağlık ile ilgili bilgi düzeyleri eksik kalmaktadır (Aydın, 2019). Uluslararası ve ulusal kuruluşların tüm çabalarına karşın gençler üreme sağlığı ile ilgili bilgiye ulaşamamakta, hizmet sunumundan yaygın olarak yararlanamamaktadır. Oysa gençlerin edindikleri bilgi ve becerileri hayata geçirme yetenekleri çok fazladır (Bulut ve ark., 2006). Dünyada birçok insanın cinsel sağlık/üreme sağlığına tam olarak sahip olmadığı dikkate çekmektedir. Bunun nedenleri arasında bilgi yetersizliği, yüksek riskli cinsel davranışlar yer almaktadır (Taşkın, 2019).

Lisans öğrencilerinin çoğu cinsel sağlık ile ilgili bilgi düzeyini yeterli bulmadığı tespit edilmiştir (Aşçı ve Gökdemir, 2021). Türkiye’de yapılmış olan araştırmalar gençlerin cinsel sağlık hakkında bilgilerinin yetersiz olduğunu, bu konularda bilgi ve eğitim almaya istekli olduklarını; temel bilgi kaynaklarının ise arkadaşlar, aile ve medya olduğunu göstermektedir. Yine gençler hizmet alınabilecek kurum ve kişiler hakkında bilgiler çok sınırlıdır. Gençler bu tür kurumların var olduğunu bilmekle birlikte bu kurumların evli insanların gidip hizmet alabilecekleri yerler olduğunu düşünmekte ve isteseler de kendilerinin gidemediklerini belirtmektedirler. Öğrencilerin %85’inin cinsel sağlık ve üreme sağlığı ile ilgili olarak herhangi bir hizmet almadıkları ortaya çıkmıştır (Acar, 2022). Gençlerin cinsel konulardaki tutum ve davranışlarını biçimlendirmeye yönelik ülkemizde planlı bir cinsel sağlık eğitim programı uygulanmamaktadır (Çayır ve Kızılkaya Beji, 2015).

Türkiye nüfusunun %15,4’ünü genç nüfus oluşturduğu ve genç nüfusun %31,3’ünün 20-22 yaş grubunda yer aldığı görülmektedir. Genç nüfus yaş grubuna göre incelendiğinde; 2020 yılında genç nüfusun %28,6’sının 15-17 yaş grubunda, %19,8’inin 18-19 yaş grubunda, %31,3’ünün 20-22 ve %20,4’ünün ise 23-24 yaş grubunda yer aldığı tespit edilmiştir. Yine Türkiye’nin genç nüfus oranının Avrupa Birliği üye ülkelerinden yüksek olduğu belirtilmektedir (TUIK, 2021). Bu verilere göre ülkemizde gençlerin sayısı azımsanmayacak kadar çoktur. Gençler olgunlaşırken Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar (CYBH), istenmeyen ya da erken gebelikler, gebelik ve doğum komplikasyonları gibi risklerle giderek artan bir biçimde karşılaşmakta ve savunmasız kalmaktadırlar (Acar, 2022). Dünyada sayıları iki milyara yaklaşan ergen ve genç grubunda, korunmasız cinsel ilişki sonucu ortaya çıkan HIV enfeksiyonu dâhil cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar ve istenmeyen gebelikler dünyanın önemli sağlık sorunları arasındadır (Taşkın, 2019; Acar, 2022). Bilimsel araştırmaların sonuçlarına göre tasarlanmış, bu nedenle etkinliği bilinen cinsel sağlık programları ile gençlere bilgi, destek ve hizmet sağlayarak, gençlerin cinsel sağlıkları ile ilgili sorumlu tercihler yapmasını sağlama pek çok ülkede sağlık politikaları içinde önemli bir yer tutmaktadır (Acar, 2022).

Aydın ve arkadaşlarının çalışmasında üniversite öğrencilerinde bilgi eksikliklerine bağlı olarak görülebilen riskli cinsel davranışların, istenmeyen gebeliklerin, doğum, gebelik ve düşüklerle bağlı olarak oluşabilecek sağlık sorunlarının önlenmesi, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlardan korunabilmeleri ve nihai olarak cinsel açıdan sağlıklı olabilmeleri için cinsel sağlık ile ilgili bilgi ve görüşlerini belirleyen çalışmaların yapılması önemi vurgulanmaktadır (Aydın, 2019). Cinsel sağlık eğitimi ile bireylerin özsaygısı ve diğer bireylere saygısı artmakta, üremede bilinçli seçimler yapılmakta, sömürücü olmayan cinsel ilişkiler ve insan ilişkilerinde olumlu sonuçlar sağlanmaktadır. Ayrıca CYBE/HIV, cinsel saldırılar ve istenmeyen gebeliklerin önlenmesinde yararlı olmaktadır (Çayır ve Kızılkaya Beji, 2015).

Türkiye’de öncelikli sorunlar arasında istenmeyen gebeliklerin fazla olması, CYBE/HIV/AIDS sıklığının artıyor olması, gençlerin cinsel sağlık/üreme sağlığı düzeylerinin düşük olması yer almaktadır (Taşkın, 2019). Cinsel sağlık bilgileri, insanın cinselliğinin olumlu yönlerini tanımalarını ve cinsel sağlıklarını korumaları için bilgi ve becerilerle donatılmalarına ve cinsel konularda seçim yapabilme becerisi edinmelerine katkı sağlamaktadır (Acar, 2022). Sağlık ekibi içerisinde önemli bir yer tutan ve sağlık sisteminin her kademesinde bireyin yanında olan hemşirelerin cinselliğe bakış açıları ve tutumları danışanlara cinsellikle ilgili kaliteli hizmet vermeleri açısından son derece önemlidir. Bu anlamda bu çalışma üniversite hemşirelik öğrencilerinin bilgi düzeylerinin tespit edilip bu doğrultuda eksik olan bilgilerinin giderilmesinde, toplumun cinsel sağlığına katkı sağlayacak hemşireler yetiştirilmesinde, bilime katkı sağlayacak bir çalışma olduğu düşünülmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda bu araştırma; üniversitedeki öğrenim yıllarının adolesan dönemin sonu ile gençlik döneminin başlarına denk gelmesi ve gençlerin, üreme sağlığı sorunlarını sık yaşamaları, üreme sağlığı hizmetlerinden en az yararlanan grup olmalarından ve toplumun geleceğinde belirleyici bir rolü olması bakımından ergenlere yönelik cinsel sağlık hizmeti sunabilmek, cinsel tutum ve davranışlarda iyileştirmeler yapabilmek ve cinsel sağlığı yükseltebilmek açısından hemşirelik öğrencilerinin üreme sağlığı ve cinsel sağlığa ilişkin bilgi, tutum ve davranışlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

MATERYAL VE METOD

Araştırmanın Türü

Bu araştırma tanımlayıcı türde bir çalışmadır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde 2021-2022 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören toplam 459 öğrenci oluşturmuştur. Evrenden örneklem seçimine gidilmemiş olup ulaşılabilen 340 (evrenin %74’ü) öğrenci ile araştırma tamamlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından hazırlanan “Bilgi Formu” ve öğrencilerin cinsel sağlığa yönelik tutumlarını belirlemek için “Hemşirelik ve Ebelik Öğrencilerinin Cinsel Sağlığa Yönelik Tutumları Ölçeği” kullanılmıştır.

Bilgi Formu: Bu formda öğrencilerin yaş, cinsiyet, sınıf, anne, baba eğitim durumu vb. 14 soru yer almaktadır.

Hemşirelik ve Ebelik Öğrencilerinin Cinsel Sağlığa Yönelik Tutumları Ölçeği: Areskoug-Josefsson ve arkadaşları tarafından 2016 yılında geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Işık ve Yıldırım (2021) tarafından yapılmıştır (Işık ve Yıldırım, 2021). Ölçekte öğrencilerin gelecekte mesleklerini icra ederken cinsel sağlığa yönelik tutumları değerlendirilmektedir. Orijinal ölçek 22 maddeden oluşmuştur. Türkçe versiyonunda ise ölçek hem pozitif hem negatif tutumları içeren toplam 15 maddede yapılmıştır, ilk sekiz soru hariç diğerleri ters hesaplanan, 5’li likert (1=Katılmıyorum, 5=Kesinlikle katılıyorum) tipindedir. Ölçek toplam 3 alt boyuttan oluşmaktadır. ‘Mevcut rahatlık duyguları’, ‘gelecekteki çalışma ortamı’, ‘gelecekte hasta ilişkileri üzerinde olumsuz etki korkusu’ dur. Ölçek maddelerinin toplanması yoluyla hesaplanmaktadır, yüksek puan öğrencilerin gelecekteki mesleklerini icra ederken cinsel sağlığa yönelik tutumlarının arttığını göstermektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0.87 olarak saptanmıştır. Bu çalışmada Cronbach Alpha katsayısı 0.86 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri Aralık 2021-Ocak 2022 tarihleri arasında araştırmacılar tarafından yüz yüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Öğrencilere gerekli açıklamalar yapılmış olup, ilgili formların doldurulması yaklaşık 10 ile 15 dakika arasında sürmüştür.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yürütülebilmesi için Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İnsan Araştırmaları Sağlık ve Spor Bilimleri Etik Kurulu'ndan (26/11/2021 Protokol No: 09/04) onay alındıktan sonra, Sağlık Bilimleri Fakültesinden yazılı izin alınmıştır. Araştırma grubunu oluşturan öğrenciler sözlü olarak bilgilendirilmiş ve sadece gönüllü olan öğrenciler çalışmaya dâhil olmuştur.

Verilerin Değerlendirilmesi

Elde edilen veriler, bilgisayar ortamında IBM SPSS (Versiyon 25.0) istatistik paket programında değerlendirilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığı Kolmogorov-Smirnov normallik testi ile bakılmış olup, değişkenlerin normal dağılım göstermediği bulunmuştur. Verilerin analizinde sayılar, yüzdeler, ortalama, standart sapma, Mann Whitney U ve Kruskal Wallis Analizi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık değeri olarak $p < 0,05$ kabul edilmiştir.

BULGULAR

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin Cinsel Sağlığa Yönelik Tutumları Ölçeği Puan Ortalamaları incelendiğinde; Mevcut Rahatlık Duyguları Alt Boyutu puan ortalamasının $26,37 \pm 6,92$, Gelecekteki Çalışma Ortamı $8,79 \pm 2,36$, Gelecekte Hasta İlişkileri Üzerinde Olumsuz Etki Korkusu Alt Boyutu puan ortalamasının $11,12 \pm 3,02$ ve toplam puan ortalamasının ise $46,28 \pm 8,60$ olduğu belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin Cinsel Sağlığa Yönelik Tutumları Ölçeği Puan Ortalamalarının Dağılımı (N=340)

Ölçek	Öğrencilerin ölçekten aldıkları min-max puanlar	Ölçekten alınabilecek min-max puanlar	*Ort.±SS**
Hemşirelik ve Ebelik Öğrencilerinin Cinsel Sağlığa Yönelik Tutumları Ölçeği			
Mevcut Rahatlık Duyguları Alt Boyutu	8-40	8-40	26.37±6.92
Gelecekteki Çalışma Ortamı Alt Boyutu	3-15	3-15	8.79±2.36
Gelecekte Hasta İlişkileri Üzerinde Olumsuz Etki Korkusu Alt Boyutu	4-20	4-20	11.12±3.02
Toplam Puan	15-73	15-75	46.28±8.60

*Ortalama, **Standart Sapma

Öğrencilerin %75,3'ünün 18-21 yaş grubunda, %69,4'ünün kadın, %31,5'inin 1.sınıf olduğu, %50,3'ünün il merkezinde yaşadığı saptanmıştır. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin %68,8'inin annesinin eğitim durumunun ilkököl, %50'sinin ortaokul/lise mezunu olduğu, %56,5'inin ailesinin gelir düzeyinin orta düzeyde olduğu, %84,7'sinin sigara kullanmadığı ve %89,1'inin öğrenimleri sırasında herhangi bir işte çalışmadığı belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin Demografik Değişkenleri ile Cinsel Sağlığa Yönelik Tutumları Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (N=340)

Demografik Değişkenler	N	%	Cinsel Sağlığa Yönelik Tutumları Ölçeği Ort± SS
Yaşınız			
18-21	256	75,3	46.16±08.82
22-25	78	22,9	46.78±08.01
26-29	6	1,8	44.83±07.28
Test – p			KW ^ε =,479 p=.787
Cinsiyet			
Kadın	236	69,4	46.14±08.68
Erkek	104	30,6	46.59±08.45
Test – p			MWU ^β =12127.500 p=.974
Sınıf			
1. sınıf	107	31,5	47.25±08.71
2. sınıf	83	24,4	46.18±07.27
3. sınıf	76	22,4	46.20±09.52
4. sınıf	74	21,7	45.04±08.83
Test – p			KW ^ε =3.639 p=.303
Yaşanılan Yer			
Köy	42	12,3	47.68±07.75

İlçe	127	37,4	44.80±08.71
İl merkezi	171	50,3	45.00±10.67
Test – p			KW^ε=11.209 p=.004
Anne Eğitim Durumu			
İlkokul Mezunu	234	68,8	46.04±08.81
Ortaokul/Lise Mezunu	92	27,1	46,82±08,22
Üniversite Mezunu	14	4,1	46,71±07,77
Test – p			KW ^ε =-,704 p=,703
Baba Eğitim Durumu			
İlkokul Mezunu	119	35,0	45,97±09,21
Ortaokul/Lise Mezunu	170	50,0	46,21±08,97
Üniversite Mezunu	51	15,0	47,20±05,31
Test – p			KW ^ε =-,686 p=,710
Aile Gelir Düzeyiniz			
Kötü	135	39,7	46,92±09,16
Orta	192	56,5	45,63±08,34
İyi	13	3,8	49,23±05,02
Test – p			KW ^ε =3,622 p=,163
Sigara Kullanma Durumu			
Evet	52	15,3	49,02±08,10
Hayır	288	84,7	45,78±08,61
Test – p			MWU ^β =6316,500 p=,078
Çalışma Durumu			
Evet	37	10,9	47,03±08,37
Hayır	303	89,1	46,19±08,64
Test – p			MWU ^β =5178,500 p=,620

^εKruskall Wallis Analizi, ^βMann Whitney U

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, sınıfı, anne ve baba eğitim durumu, aile gelir düzeyi, sigara kullanma ve çalışma durumuna göre Cinsel Sağlığa Yönelik Tutumları Ölçeği puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Öğrencilerin yaşadıkları yere göre Cinsel Sağlığa Yönelik Tutumları Ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir (p>0,05) (Tablo 2).

Tablo 3. Öğrencilerin Cinsel Sağlık Durumu Değişkenleri ile Cinsel Sağlığa Yönelik Tutumları Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (N=340)

Cinsel Sağlık Durumu İle İlgili Değişkenler	N	%	Cinsel Sağlığa Yönelik Tutumları Ölçeği Ort± SS
Cinsel Sağlıkla İlgili Eğitim Alma Durumu			
Evet	115	33,8	47,30±07,32
Hayır	225	66,2	45,76±09,16
Test – p			MWU ^β =11906,500 p=,281
Cinsel Sağlıkla İlgili Bilgilere Ulaşma Durumu*			
İnternet Aracılığı İle	312	91,8	
Arkadaş Aracılığı İle	142	41,8	
Sağlık Personeli Aracılığı İle	138	40,6	

*Birden fazla cevap verilmiştir. ^βMann Whitney U

Öğrencilerin %66,2'sinin cinsel sağlıkla ilgili eğitim almadığı, cinsel sağlıkla ilgili bilgilere %91,8'inin internet, %41,8'inin arkadaş ve %40,6'sının ise sağlık personeli aracılığıyla ulaştığı görülmektedir. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin cinsel sağlıkla ilgili eğitim alma durumuna göre Cinsel Sağlığa Yönelik Tutumları Ölçeği puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır (p>0,05) (Tablo 3).

TARTIŞMA

Gençlerin sağlığını ve geleceğini tehdit eden en önemli konulardan birisi cinsel/ sağlık üreme sağlığı (CS/ÜS) ile ilgili riskli davranışlar olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla gençlerin bu dönemini ve gelecek yaşamlarını sağlıklı geçirmeleri için cinsel sağlığa yönelik bilgi tutum ve davranışlarının bilinmesi, hizmetlerin yaygınlaştırılması açısından son derece önemlidir. Hemşirelik öğrencilerinin bilgi düzeylerinin tespit edilip hemşirelik programlarında konuya yönelik eğitimlerin artırılması ayrıca bir öneme sahiptir.

Araştırmada hemşirelik öğrencilerinin cinsel sağlığa yönelik tutumlarının orta düzeyin üzerinde olduğu saptanmıştır. Aydın'ın (2019) çalışmasında lisans öğrencilerinin çoğu cinsel sağlık ile ilgili bilgi düzeyini yeterli bulmadığı tespit edilmiştir (Aydın, 2019). Üniversite öğrencilerinde yapılan başka bir çalışmada da araştırmanın temel değişkenlerinden olan toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum puanlarının ortalamasının yüksek olduğu, katılımcıların çoğunlukla eşitlikçi tutumlara sahip olduğu saptanmıştır (Öcal Yüceol, 2016). Türkiye'de yapılmış olan araştırmalar gençlerin cinsel sağlık hakkında bilgilerinin yetersiz olduğunu, öğrencilerin %85'inin cinsel sağlık ve üreme sağlığı ile ilgili olarak herhangi bir hizmet almadıkları ortaya çıkmıştır (Acar,2022). Çalışma bulguları araştırmamızı desteklemekte olup hemşirelik öğrencilerinin bilgi düzeylerinin diğer gençlerden daha fazla olduğu görülmekle birlikte yeterli düzeyde olmadığı söylenebilir. Hemşirelik öğrencilerinin bilgi düzeylerinin diğer gruplardan fazla olmasının nedeninin hemşirelik okullarında cinsel sağlık ve üreme sağlığı dersinin müfredatta yer alması kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Bu bulgulardan yola çıkarak üniversitelerin bütün programlarında cinsel sağlık ve üreme sağlığı dersinin yer almasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, sınıfı, anne ve baba eğitim durumu, aile gelir düzeyi, sigara kullanma ve çalışma durumuna göre Cinsel Sağlığa Yönelik Tutumları Ölçeği puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı fakat öğrencilerin yaşadıkları yere göre Cinsel Sağlığa Yönelik Tutumları Ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Ergin ve arkadaşlarının tıp fakültesi öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada sınıf düzeyi, yaşı, annenin mesleği, babanın mesleği, aile geliri ve uzun süre yaşanan yer, aile içinde iş bölümünün olması, aile yapısı ve öğrencinin şu anda birlikte yaşadığı kişiler ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum puanı arasında anlamlı fark bulunmamıştır (Ergin ve ark., 2019). Tüysüz ve ark çalışmasında bireylerin cinsel mitlere olan inançları ve toplumsal cinsiyet tutumları rolleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya katılanların yaşları ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumları arasında zayıf seviyede negatif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların yaşları ile cinsel mitler, cinsel yönelim, toplumsal cinsiyet, cinsel şiddet arasındaki ilişkiye bakıldığında zayıf seviyede pozitif bir ilişki vardır. Yaş değişkeninin cinsel mitler ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumları üzerinde önemli düzeyde bir etkisi olmadığı bulunmuştur (Güler ve Tüysüz, 2021). Başka bir çalışmada öğrencilerini toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açısının öğrencilerin cinsiyetinden, ebeveyn eğitim düzeyinden ve kardeş sayısından etkilendiği saptanmıştır (Can ve ark., 2018). Bakır ve ark. (2019) çalışmasında kız öğrencilerin cinsel eğitime yönelik tutum ölçeği puan ortalamasının erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca yaşamın büyük bir bölümünü köy ve kasabada geçiren öğrencilerin cinsel eğitime yönelik tutum ölçeği ve toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinden aldıkları puan ortalamasının yaşamının büyük bir bölümünü il ve ilçede geçiren öğrencilerin puan ortalamasından daha düşük olduğu belirlenmiştir (Bakır ve ark., 2019). Hemşirelik bölümü yaz okulu öğrencilerinin cinsel tutumlarını yaş, cinsiyet, sigara ve alkol kullanımı, cinsel eğitim alma durumu, cinsel partner varlığı ve hangi cinsel birlikteliğin normal olduğuna yönelik bakış açısı gibi faktörlerin etkilediği saptanmıştır (Kahyaoğlu Süt ve ark., 2015). Üniversite öğrencilerinin üzerinde yapılan başka bir çalışmada cinsiyeti, okuduğu sınıf, nerede kaldığı, anne ve baba mesleği, sigara kullanımı ve yaşamının büyük bölümünü nerede geçirdiğine dair özellikleri ile toplumsal cinsiyet algısı ve cinsel eğitime yönelik tutumlarının farklılık gösterdiği belirlenmiştir (Bakır ve ark., 2019). Sosyodemografik çalışma sonuçlarına göre özelliklerin öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri, cinsel mitlere olan inançları gibi cinsel sağlığa yönelik tutumlarını etkileme durumuna göre farklılık gösterdiği görülmektedir. İncelenen araştırmalarda öğrenciler farklı illerde öğrenim görmekte olup, öğrencilerin çocukluğunu geçirdiği ve yaşadığı yerin konumu gibi özelliklerinde üniversite seçiminde etkili olması nedeni ile çalışma sonuçları arasında farklılıklar olduğu düşünülmektedir. Öğrenciler üniversite seçiminde yaşadıkları yere yakın olan bölgeleri seçmektedir. Bu durumda bir bölgenin öğrencisi çoğunlukla aynı bölgedeki üniversiteyi tercih etmektedir. Sonuç olarak çalışmaların farklı bölgelerde yapılması sosyodemografik

özelliklerin bazılarının bir grup öğrencide etkili iken diğer bir grup öğrencide etkili olmamasına neden olduğu söylenebilir. Çünkü ülkemizde yedi farklı coğrafi bölge ve kültürel farklılıklar mevcuttur. Bütün bu sonuçlar bize cinsel sağlık ile ilgili bilgilerin ülke genelinde eşit olmadığı ve kültürün cinsel sağlığı etkilediğini düşündürmektedir. Kültürün olumlu etkilediği cinsel sağlık için cinsel sağlıkla ilgili bilgilerin artırılması gerektiği düşünülmektedir.

Araştırmada öğrencilerin %66,2'sinin cinsel sağlıkla ilgili eğitim almadığı, cinsel sağlıkla ilgili bilgilere %91,8'inin internet, %41,8'inin arkadaş ve %40,6'sının ise sağlık personeli aracılığıyla ulaştığı görülmektedir. Aşçı ve Gökdemir'in (2021) öğrenciler ile yaptıkları çalışmada Öğrencilerin %80,0'ünün derslerden, %72,1'inin bilimsel kitap ve dergilerden, %73,7'sinin internette, %7,9'unun kurs, seminer ve kongre gibi faaliyetlerden cinsel sağlık ve cinsel danışmanlık konusunda bilgi edindiği belirlenmiştir (Aşçı ve Gökdemir, 2021). Aydın'ın çalışmasında araştırmaya katılan öğrencilerin cinsel sağlık ile ilgili ağırlıklı olarak 60'ının (% 20.8) annesinden, 3'ünün (% 1) babasından, 3'ünün (% 1) kardeşinden, 79'unun (% 27.4) arkadaşlarından, 1'inin (% 0.3) akrabasından, 39'unun (% 13.5) öğretmenlerinden, 19'unun (% 6.6) sağlık personellerinden, 59'unun (% 20.5) medyadan, 25'inin (% 8.7) ise diğer kaynaklardan (internet, hepsi vs.) bilgi edindiği saptanmıştır. Öğrencilerin cinsel sağlık ile ilgili bilgilerini ağırlıklı olarak öğrendiği kaynak olarak ilk sırada arkadaşın yer aldığı ve yaklaşık yarısının cinsel sağlık ile ilgili bilgi edinmesi gerekirse sağlık personellerini tercih edecekleri bulunmuştur (Aydın, 2019). Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsel eğitim ve bilgi alma durumları incelendiğinde %49,4'unun cinsel eğitim ve bilgi aldığı, cinsel eğitim ve bilgi alınan yerin en çok okul (%34,8) ve yazılı-görsel basın (%34,8) olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %22,5'i üniversite eğitimi sırasında cinsel eğitim aldığını, %73,0'u ise üniversitede cinsel eğitim veren bir birimin gerekli olduğunu belirtmiştir (Kahyaoğlu Süt ve ark., 2015). Yapılan başka bir çalışmada da öğrencilerin %66,6'sı cinsel sağlık eğitimi aldığını ve bu eğitimi %30,1 oranında sağlık personelinde aldıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin % 81'i üniversitede cinsel eğitim veren bir birimin gerekli olduğunu belirtirken, %73,8' inin evlilik öncesi cinsel birlikteliğe karşı olduğu görülmüştür (Erenoğlu ve Bayraktar, 2017). Türkiye'de yapılmış olan araştırmalar gençlerin cinsel sağlık hakkında bilgilerinin yetersiz olduğunu, bu konularda bilgi ve eğitim almaya istekli olduklarını; temel bilgi kaynaklarının ise arkadaşlar, aile ve medya olduğunu göstermektedir. Yine gençler hizmet alınabilecek kurum ve kişiler hakkında bilgiler çok sınırlıdır. Gençler bu tür kurumların var olduğunu bilmekle birlikte bu kurumların evli insanların gidip hizmet alabilecekleri yerler olduğunu düşünmekte ve isteseler de kendilerinin gidemediklerini belirtmektedirler. Öğrencilerin %85'inin cinsel sağlık ve üreme sağlığı ile ilgili olarak herhangi bir hizmet almadıkları ortaya çıkmıştır (Acar, 2022). Araştırma sonucu ve diğer araştırma sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin cinsel sağlıkla ilgili bilgi alma durumunun yetersiz olduğu söylenebilir. Sonuçlar doğrultusunda üniversite öğrencilerinde bilgilerin doğru kaynaktan alınması açısından tüm bölümlerde cinsel sağlık ve üreme sağlığı dersine yer verilmesinin önemli olduğunu söyleyebiliriz.

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin cinsel sağlıkla ilgili eğitim alma durumuna göre Cinsel Sağlığa Yönelik Tutumları Ölçeği puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Süt Kahyaoğlu ve ark.nın (2015) çalışmasında öğrencilerin cinsellikle ilgili özellikleri ile HCTÖ alt boyutları karşılaştırıldığında; cinsel eğitim alma durumu ile HCTÖ alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (Kahyaoğlu Süt ve ark., 2015). Tıp fakültesindeki öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada çoğunlukla toplumsal cinsiyet eşitliği yönünde tutumlara sahip oldukları ve tıp eğitiminin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları etkilemediği saptanmıştır (Ergin ve ark., 2019). Bu çalışmalar doğrultusunda üniversitede öğrencilerin aldığı eğitimin cinsel sağlığa yönelik tutumları etkilemediği söylenebilir. Aydın'ın (2019) öğrenciler üzerinde yaptığı çalışmada öğrencilerin % 77,8' i daha önce cinsel sağlık eğitimi almadığı ve öğrencilerin % 94,4'ü cinsel sağlık eğitimi verilmesini gerekli bulduğu, % 57,3'ü cinsel sağlık ile ilgili bilgi düzeyini yeterli bulmadığı bulunmuştur. Öğrencilerin çoğunun cinsel sağlık eğitiminin ortaokul kademesinde verilmeye başlanması gerektiğini belirttiği ve yine çoğunun cinsel sağlık ile ilgili bilgileri ortaokul döneminde öğrenmeye başladığı, cinsel sağlık ile ilgili bilgileri ağırlıklı olarak öğrendikleri kaynağın ilk sırada arkadaş olduğu, cinsel sağlık ile ilgili bilgi edinmesi gerekirse sağlık personellerini tercih edecekleri, öğrencilerin yarısından fazlasının cinsel yolla bulaşan hastalıklarla ilgili bilgilerini orta düzeyde değerlendirdikleri ve öğrencilerinin çoğunun cinsel sağlığı "genel bir iyilik hali" olarak tanımladığı tespit edilmiştir (Aydın, 2019). Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin çoğunun cinsel sağlık eğitimi

verilmesini gerekli bulduğu bununla birlikte cinsel sağlık ile ilgili bilgi düzeylerini yeterli bulmadıkları söylenebilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma sadece Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü öğrencilerini kapsamaktadır. Bu araştırmada elde edilen veriler, kullanılan ölçek ve araştırma grubu ile sınırlıdır. Ayrıca araştırmada kullanılan ölçeklerin öz bildirim dayalı olması ve analizlerin kesitsel verilere dayanması da bu araştırmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada öğrencilerin yarısından çoğunun cinsel sağlıkla ilgili eğitim almadığı, cinsel sağlığa yönelik bilgilere tamamına yakınının internet aracılığıyla ulaştığı belirlenmiştir. Öğrencilerin cinsel sağlığa yönelik tutumlarının orta düzeyin üzerinde olduğu saptanmıştır. Yaşanılan yer öğrencilerin cinsel sağlığa yönelik tutumlarını etkilerken diğer değişkenlerin etkilemediği belirlenmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda; üniversitelerin mediko birimlerinde cinsel sağlık ve üreme sağlığı ile ilgili hizmetlerin yer alması ve öğrencilerin cinsel sağlık ile ilgili eğitim ihtiyaçlarının belirlenerek giderilmesi, üniversite müfredatlarına cinsel sağlık ve üreme sağlığı derslerinin yerleştirilmesi, cinsel sağlık ile ilgili düzenlenecek sempozyum ve panellerde konunun özellikle öğrenciler tarafından da tartışılması, üniversite gençliğinin cinsel sağlık ile ilgili bakış açılarını geniş çapta belirlemek ve farklılıkları ortaya çıkarmak amacı ile daha geniş ölçekte araştırmaların yapılması ve hemşirelik eğitiminde cinsel sağlık ile ilgili konuları kapsamlı bir şekilde ele almayı sağlayacak müfredat seçeneklerini ve bu alandaki eğitim eksikliklerini tespit etmeye yönelik araştırmaların yapılması önerilmektedir. Ayrıca hemşirelik öğrencilerinin mesleklerini icra ederken cinsel sağlığa yönelik tutumlarının arttırmak için müfredatlara cinsel sağlığa yönelik derslerin yerleştirilmesi, cinsel sağlığa yönelik bilgilere sağlık profesyonelleri tarafından ulaştırılmasının sağlanması ve cinsel sağlığa yönelik farklı bölgelerde ve geniş örneklem grubu üzerinde yeni çalışmaların planlanması önerilebilir.

Teşekkür

Bu araştırmaya katılan öğrencilere teşekkür ederiz.

Yazar Katkıları

Plan, tasarım: PK, SKT; Materyal, metot ve veri toplama: PK, SKT; Analiz ve yorum: PK, SKT; Yazım ve eleştirel değerlendirme PK, SKT.

Çıkar Çatışması

Yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal Destek

Bu araştırma ile ilgili herhangi bir finansal kaynaktan yararlanılmamıştır.

KAYNAKÇA

- Acar A. (2022). Gençlik ve Cinsellik. Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği. Edited by Karabey S, Mühtüoğlu N, Erişim tarihi: 10.03.2022. (<http://www.cetad.org.tr/CetadData/Book/19/269201116440>).
- Akın A, Bahar Özvarış Ş, Nuray Özgülner N, Berna Dilbaz B, Gülersoy Özaydın N.(2009). Üreme Sağlığına Giriş. T.C. Sağlık Bakanlığı. Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü. Ankara.
- Aşçı Ö, Gökdemir F. (2021). Hemşirelik Öğrencilerinde Cinsel Mitler ve Hasta Cinselliğini Değerlendirmeye Yönelik Tutumlar. Sağlık ve Toplum.31(1):100-109.
- Aydın M. (2019). Lisans Öğrencilerinin Cinsel Sağlık Eğitimi ve Cinsel Sağlık İle İlgili Bilgi ve Görüşleri. Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi 5(1):1-13.
- Bakır N, Irmak Vural P, Demir C. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Cinsel Eğitime Yönelik Tutumları ve Toplumsal Cinsiyet Algılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi. 3(5):119-128.
- Bulut A, Çokar M, Eylem B, Akalın A, Gürşimşek I, Hamurcu H, Nalbant H, Oksal A, Ortaylı N. (2006). Öğretmen ve Öğretmen Davaları İçin Cinsel Sağlık Eğitimi. Edited by Çokar N, Nalbant H. Renk Matbabası. İstanbul. ss:9-18.
- Can R, Erenoğlu R, Tambağ H. (2018). Hemşirelik Öğrencilerinin Cinsiyet Eşitliğine Bakışı. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi. 7(4):3039-3058.

- Çayır G, Kızılkaya Beji N. (2015). Cinsel Sağlık Eğitimi. Kadın Cinsel Sağlığı. Androloji Bülteni. 17(62): 231-240.
- Erenoğlu R, Bayraktar E. (2017). Hemşirelik Öğrencilerinin Cinsel Tutumları ve Etkileyen Faktörler. Journal of Human Sciences. 14(2):1745-1756.
- Ergin A, Bekâr T, Aydemir Acar G. (2019). Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumları ve Etkileyen Faktörler. Fırat Tıp Dergisi/Fırat Med J. 24(3):122-128.
- Güler K, Tüysüz B. (2021). Cinsel Mitler ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Dergisi. 7(14):291-313.
- Işık K, Yıldırım H. (2021). Psychometric Assessment of the Nursing and Midwifery Students' Attitudes Towards Sexual Health Scale. Türkiye Klinikleri J Nurs Sci.13(2):251-7. DOI:10.5336/nurses.2020-77475.
- Kahyaoğlu Süt H, Aşçı Ö, Gökdemir F. (2015). Hemşirelik Bölümü Yaz Okulu Öğrencilerinin Cinsel Tutumları ve Etki Eden Faktörler. TAF Preventive Medicine Bulletin. 14(4):315-324.
- Kumcağız H. (2020). Cinsel Sağlık Eğitimi. Edited by Ersanlı K, Kumcağız K. Pegem Akademi. Ankara. ss:1-3.
- Öcal Yüceol SE. (2016). Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlar İle İlişki Doyumu ve Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Arasındaki İlişkiler. İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Uygulamalı Psikoloji. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul. ss:1-67.
- Taşkın L, İçinden, and L. Taşkın. (2019). Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği. edited by L. Taşkın. Reaksiyon Matbaacılık. Ankara, ss:17-33.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2021). İstatistiklerle Gençlik. Haber Bülteni. Sayı: 37242. 17 Mayıs 2021. Saat: 10:00 <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Genclik-2020-37242> Erişim Tarihi:10.04. 2022.